

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
331-13

meddelad i Stockholm den 10 oktober 2013

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

Ombud: BB
LO-TCO Rättsskydd AB
Box 1155
111 81 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Jönköpings dom den 14 november 2012 i mål nr 2376-12,
se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Avvisad talan

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med bifall till överklagandet upphäver Högsta förvaltningsdomstolen
kammarrättens dom och fastställer det slut förvaltningsrättens dom innehåller.

BAKGRUND

Försäkringskassan beslutade den 16 september 2010 att AA skulle

Dok.Id 138594

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaförvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

betala tillbaka 50 759 kr som hon fått för mycket i livränta för tiden oktober 2009 – augusti 2010. I omprövningsbeslut den 8 oktober 2010 beslutade Försäkringskassan att inte ändra sitt tidigare beslut.

Omprövningsbeslutet överklagades av AA den 31 maj 2011. I beslut den 8 juni 2011 avvisade Försäkringskassan överklagandet såsom för sent inkommet. Dessförinnan, den 7 juni, hade Försäkringskassan gjort bedömningen att beslutet inte var oriktigt i något av de hänseenden som anges i 113 kap. 3 § socialförsäkringsbalken.

Den 13 juli 2011 gav AA in en framställan om en ny prövning och yrkade att Försäkringskassan skulle upphäva beslutet om återbetalningsskyldighet och helt eller delvis befria henne från återbetalningsskyldighet.

Försäkringskassan uppfattade AAs yrkande som en begäran om ny prövning av beslutet den 8 oktober 2010 och fann i en skrivelse den 18 juli 2011 till AA att en sådan prövning inte kunde göras. Kassan hänvisade till att ärendet rörde ett återkrav som Försäkringskassan initierat och att den möjlighet den försäkrade annars kan ha att genom en ny ansökan få saken prövad på nytt därför inte förelåg.

AA överklagade det beslut som Försäkringskassans skrivelse den 18 juli 2011 ansågs innefatta. Förvaltningsrätten avlog överklagandet. AA fullföljde sin talan. Kammarrätten i Jönköping undanröjde i det nu överklagade avgörandet förvaltningsrättens dom och Försäkringskassans beslut den 18 juli 2011 och överlämnade handlingarna i målet till kassan för prövning i sak av AAs framställan att kassans beslut den 16 september 2010 skulle upphävas.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens dom. Kassan anför bl.a. följande. Den försäkrade har inte vid något tillfälle rätt att kräva en ny prövning av ett lagakraftvunnet återkravsbeslut. Det kan anses motiverat att den försäkrade

ska ha möjlighet att få en ansökan om en förmån prövad på nytt även om myndighetens avslagsbeslut vunnit laga kraft, eftersom det efter överklagandetidens utgång kan ha framkommit nya omständigheter som talar för bifall till ansökan. Däremot är det inte motiverat att den försäkrade ska kunna försena eller helt förhindra verkställigheten av ett beslut om återkrav av en förmån genom att upprepade gånger begära och få rätt till en ny bedömning. Den inom förvaltningsförfarandet grundläggande principen om att ett tidigare avslagsbeslut inte hindrar att saken prövas på nytt framgår bl.a. av RÅ 2005 ref. 16. Försäkringskassan tolkar avgörandet som att principen endast avser avslagsbeslut i anledning av en ansökan om en förmån och inte beslut om återkrav av en förmån som inte har fattats på den försäkrades initiativ. Det finns varken i lagregler eller i praxis stöd för att den enskilde ska ha rätt att på eget initiativ få en ny bedömning av myndighetens lagakraftvunna återkravsbeslut.

AA motsätter sig bifall till överklagandet och anför bl.a. följande.

Försäkringskassans enda grund för överklagandet synes vara att den försäkrade genom att upprepade gånger begära och få rätt till en ny och fullständig prövning i sak av ett lagakraftvunnet beslut om återkrav kan försena eller helt förhindra verkställigheten av beslutet i fråga. Detta är ett felaktigt påstående. Oavsett om det rör sig om ett ansökningsärende eller ett initiativärende från myndighetens sida, föreligger samma krav på att beslutet bör vara så materiellt riktigt som möjligt. Den enskildes behov av rättssäkerhet är lika stort i båda fallen. Det är principiellt sett lika betungande för den enskilde att få avslag på en ansökan som att bli föremål för återkrav. Det finns vidare ingen risk för motstridiga avgöranden. Myndigheten har samtidigt som verkställigheten av det lagakraftvunna beslutet pågår full frihet att överväga de eventuella nya uppgifter som den försäkrade inkommer med och därefter fatta ett nytt beslut. Detta kan inte försena eller hindra den pågående verkställigheten. Det blir fallet först om Försäkringskassan vid den

nya prövningen kommer fram till att det lagakraftvunna beslutet bör ändras, helt eller delvis. Men då är det ju det som borde ha blivit resultatet redan vid den ursprungliga prövningen. Kommer emellertid Försäkringskassan vid den nya prövningen fram till samma resultat som tidigare, innebär detta inte något annat än att ett nytt avslagsbeslut fattas. Det beslutet har den försäkrade visserligen möjlighet att överklaga till förvaltningsdomstol. Mot bakgrund av domstolarnas uppgift att kontrollera myndigheternas avgöranden och utgöra ett forum för tvisternas slutliga biläggande, kan detta inte betraktas som någon nackdel. Dessutom avskärs på så sätt möjligheten att få samma sak prövad på nytt av myndigheten.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Målet gäller om Försäkringskassans lagakraftvunna omprövningsbeslut beträffande återbetalningsskyldighet av livränta för en viss period utgör hinder mot att myndigheten på nytt prövar samma fråga.

Av 113 kap. 7 § andra stycket socialförsäkringsbalken följer att Försäkringskassan inte får ompröva en fråga som avgjorts efter omprövning. Denna bestämmelse utgör en nyhet i förhållande till vad som tidigare gällde i omprövningshänseende och avser situationen att sakfrågan prövats av Försäkringskassan två gånger. I förarbetena till bestämmelsen anges att det framstod som olämpligt att den som beslutet angår skulle kunna begära omprövning av samma sakfråga ytterligare en gång. Med hänsyn härtill ansåg regeringen att det i socialförsäkringsbalken borde föras in en bestämmelse som utesluter möjligheterna att ompröva ett beslut som har meddelats efter omprövning (prop. 2008/09:200 s. 578).

Bestämmelserna om omprövning i socialförsäkringsbalken har alltså genom denna reglering tillförts ett uttryckligt hinder mot omprövning i en situation som den som uppkommit i förevarande mål. Försäkringskassan har därför förfarit riktigt som avvisat AAs begäran om ny prövning.

Försäkringskassans överklagande ska således bifallas.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Karin Almgren, Eskil Nord, Annika Brickman och Anita Saldén Enérus.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Jesper Blomberg.